

Ruotsinsuomalaisuus kauno- kirjallisuuden näkökulmasta

Tutkimuksen ajallinen alkukohta on vuosi 1954, koska silloin solmittu pohjoismainen työmarkkinasopimus mahdollisti suomalaisten hakeutumisen suurin joukoin työhön Ruotsiin: käynnistyi uusi vaihe vuosisataisessa muuttoliikkeessä Suomesta Ruotsiin. Ruotsinsuomalaisella kirjallisuudella tarkoitetaan siis vuoden 1954 jälkeen Suomesta Ruotsiin muuttaneiden suomen tai ruotsin kielellä kirjoittamaa fiktiivistä kirjallisuutta. Kaikki tutkimukseen liittyvät kirjailijat ovat ensimmäisen polven siirtolaisia, aikuisina tai melko varttuneina lapsina vanhempiansa matkassa Ruotsiin muuttaneita.

Työ kartoittaa ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden kenttää vuosilta 1954-1984 tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen osittuvan kirjallisuussosiologisen perusjaotuksen mukaisesti. Näiltä osin tutkimusmenetelmänä oli alkuperäisen, ennen esittämättömän aineiston keruu, järjestäminen ja analysointi. Kirjallisuuden kulutusta eli ruotsinsuomalaisia lukijoina tarkastelin sekä tutkimusten että tukholmansuomalaisten parissa keväällä 1982 suorittamani lomakekyselyn avulla.

Pääasiassa tutkimuskirjallisuuden avulla kuvasin ruotsinsuomalaisuutta historiallisena, sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä taustaksi kaunokirjallisuudelle.

Koska sanataideteos heijastaa paitsi reaalista todellisuutta myös kirjailijan käsityksiä maailmasta (Vrt. Karkama 1975, 15), erittelin tutkimuksen piiriin kuuluvia teoksia niiden sisältämien maailmankuvien selvittä-

Marja-Liisa Pynnösen lisensiaattitutkielma "Ruotsinsuomalainen kirjallisuus 1954-1984" tarkastettiin keväällä 1986 Tampereen yliopiston Taideaineiden laitoksella. Oheinen artikkeli perustuu tutkimuksessa saatuihin tuloksiin ja havaintoihin.

miseksi: mikä on teosten "ihmisten suhde menneisyyteensä, tulevaisuuteensa, mahdollisuuksiinsa, henkilökohtaiseen ja yhteiskunnalliseen elämään, luonnonedellytyksiin ja absoluuttiin"? (Manninen)

Ruotsinsuomalaisuuden historiallis-sosiaalinen tausta

Suomen kieli on herättänyt epäluuloja ruotsalaisissa 1600-luvulta saakka. Itsevaltiuteen liittynyt uniformiteettiajatus loi pohjan val-

takunnan yhtenäistämiseksi. Kouluissa alettiin opettaa äidinkieltä, joksi koko kuningaskunnassa hyväksyttiin vain ruotsi, hallinnon kieli (Jutikkala 88-97). Romanttisen virtauksen seurannaisena kansallisuusaate 1800-luvun alussa vahvisti ajatusta yhdestä kielestä yhtenäisen kansakunnan tunnusmerkkinä. (Alhoniemi 38-39).

Suomen sodassa Ruotsi menetti Suomen Venäjän keisarikunnalle. Ruotsalaisten epäluuloja myös suomalaisia kohtaan kasvatti suomalaiskansallisen kulttuurin muotoutuminen 1800-luvun kuluessa. Fennomaanien esiintyminen nostatti Suomen ruotsinkieliset kokoamaan voimansa ja etsimään tukea entisestä emämaasta. Oppi rotujen eriarvoisuudesta saikin skandinaavisen sovellutuksen, kun eräät ruotsalaiset tulkitsivat suomalaiset germaaneja alempirotaisiksi, mutta levittäytymiskykyisiksi, mitä näytti todistavan suomen kielen tunkeutuminen alunperin ruotsinkieliseksi väitettyn Pohjois-Ruotsiin. Näin ollen alueen ruotsalaistaminen olisi asukkaille palvelus. Lisäksi se estäisi yhdessä sotilaallisten toimenpiteiden kanssa Venäjän levittäytymisen länteen. (Lindgren 202-204; Tenerz 13; Klockare 17).

Suomessa seurattiin 1900-luvun alkuvuosikymmeninä tarkoin Norrbottenin suomenkielisten ruotsalaistamista. Tilanne synnytti kielikiistoja maiden välillä. (Hämäläinen 177-178). Vasta toisen maailmansodan kynnyksellä, jolloin Suomi ulkopoliittisesti suuntautui Pohjoismaihin, kieliriita virallisesti poistettiin päiväjärjestyksestä. Tosin vielä 1950-luvulla paljastui, että Norrbottenissa lapsia rangaistiin suomen puhumisesta välitunnilla (mm. Klockare).

Ruotsin valtiopäivät säätö yksimielisesti 1975 siirtolaislain, jonka mukaan maan siirtolaispolitiikan tulee perustua tasa-arvoisuuteen, valinnanvapauteen ja yhteistoimintaan. Laki syntyi 1960-luvun ja 1970-luvun alun taloudellisen nousukauden liberaalisoinnissa ilmapiirissä. Silloin eivät kaikki suuren maahanmuuton seuraukset vielä olleet näkyvissä. Taloudellisten suhdanteiden heikennyttyä lain velvoitteista on tulleet ruotsalaisille rasite siirtolaisten perustellessa sen avul-

la mm. äidinkielen opetuksen järjestämisen välttämättömyyttä.

Sosiaalisen identiteetin on osoitettu muodostuvan vaiheittain. Ensin yksilö samastuu johonkin ryhmään, sitten hän yhdessä muiden kanssa etsii yhteistä historiaa, lopuksi ryhmä siirtyy sanoista tekoihin ja kehittää strategioita etnisten vaatimustensa toteuttamiseksi (Liebkind 14-15). Esimerkiksi Ruotsiin muuttaneet suomalaiset vanhemmat eivät enää 1970- ja 1980-luvulla ole tyytynneet lastensa ruotsalaistamiseen koulussa, vaan ovat käynnistäneet useita lakkoja suomenkielisen opetuksen puolesta. Tavoitteena on, että suomenkieliset, joita Ruotsissa on enemmän kuin ruotsinkielisiä Suomessa, hyväksyttäisiin oikeudellisestikin samantaiseksi kielelliseksi vähemmistöksi kuin suomenruotsalaiset Suomessa.

Opetuksen kieli ratkaisee etenkin kirjallisen kulttuurin suunnan. Suomenkielinen kulttuuri säilyy ja kehittyy Ruotsissa ensimmäisen siirtolaispolven väistyttyäkin, jos koulutusta järjestetään pysyvästi suomenkielisenä. Ellei näin tehdä, työvoimamuuttajien toinen polvi menettää oman kielensä ainakin kirjallisena ilmaisuvälineenä, kuten Norrbottenin suomenkielisille on käynyt (Klockare).

Suomen kielestä uhkaa Ruotsissa tulla sekakieltä, joka näivettää myös kaunokirjallista ilmaisua. Ruotsinsuomalaisten samoin kuin kaikkien kirjailijoiden välttämättömänä tehtävänä on pitää huolta kielestään niin, että he pystyvät ilmaisemaan sanottavansa mahdollisimman selvästi. Muuten viestintä tukahtuu (mm. Hormia).

Ruotsinsuomalaiset kirjoittajat ja kirjailijat

Ruotsinsuomalaisesta kirjallisuudesta ruvettiin puhumaan vasta 1970-luvulla, jolloin Sveriges Riksrådion suomenkielisen toimituksen novellikilpailu nosti esiin suuren joukon kirjoittajia ja heidän siirtolaiskokemuksista syntyneitä kirjoituksiaan. Kirjoittajien järjestäytyttyä 1975 Ruotsinsuomalaisten Kirjoittajien yhdistykseksi (RSKY) sekä perustettua osuuskustantamo Finn-Kirjan ja

kulttuurilehti Liekin orasti myös kirjoittajien koulutus omassa keskuudessa.

Ruotsinsuomalaisilla kirjoittajilla oli niukasti julkaisukanavia ennen radion kaunokirjallisia kilpailuja ja ohjelmasarjoja tai Finn-Kirjan ja Liekin perustamista. Monet lähettivät käsikirjoituksiaan suomalaisille kustantajille, mutta uusista kirjoittajista vain Hannu Ylitalon onnistui saada Ruotsista käsin useita teoksia suomalaisille kirjamarkkinoille. Ruotsiksi kirjoittava Antti Jalava on ensin päässyt romaaneillaan julkisuuteen ruotsalaisten kustantamoiden kautta. Omakustanteina painettiin joitakin suomalaisten Ruotsissa kirjoittamia teoksia jo 1960-luvulla, mutta vasta Finn-Kirjan perustaminen sai aikaan suomenkielisen julkaisuryöpyyn Ruotsissa. Silloin pääsi kirjana julkisuuteen sekä tuoreita että pitkään valmiina olleita käsikirjoituksia.

Rahoitus osoittautui pian Finn-Kirjan suureksi pulmaksi, sillä teoksia ei ole voitu julkaista ilman Ruotsin valtion tukea. Rahaa tuli 1970-luvun puolivälin hyvinä vuosina, mutta avustukset tyrehtyivät vuosikymmenen lopulla. Vaikka Finn-Kirjaa on avustettu myös Suomesta käsin, toiminta on ollut tappiollista. Finn-Kirjan perustajien pettymykseksi ruotsinsuomalaiset jättivät ostamatta kustantamon kirjoja. Myöskään Finn-Kirjalle käsikirjoituksiaan tarjonneita ei ole kiinnostanut lukea, mitä muut ovat kirjoittaneet. Tämän on tulkittu osoittavan, että kynäilijät haluavat vain nähdä omat tarinansa painettuina (Lindgren–Nurminen).

Ammattikirjailijoista mm. Pentti Saarikoski sekä ruotsinsuomalaiset asianharrastajat ja suomalainen lehdistö ottivat innostuneina vastaan ruotsinsuomalaisten kirjoittajien ensimmäiset aikaansaannokset 1970-luvun puolivälissä. Tuntui syntyvän uutta suomalaista kirjallisuutta, yhtä voimakasta kuin 1900-luvun alun työläiskirjallisuus (Saarikoski, 112-113). Tällainen kulttuurinen ilmaus ehkä lievensi myös suomalaisten syyllisyydentuntoja siitä yhteiskunnallisen kehityksen vinoutumasta, jonka seurauksena sadat tuhannet työikäiset kansalaiset lähtivät etsimään elantoa Ruotsista.

Innostus vaihtui pian uuden kirjallisuuden puutteiden havaitsemiseksi. Kun kieli- ja rakennevirheiden korjaantumista ei ruvennut näkymään, kritiikki koveni. Epäiltiin Finn-Kirjan julkaisevan teokset ilman minkäänlaista toimittamista tai kielentarkastusta (Winter). Kirjoittajat ovat kuitenkin osallistuneet sekä kirjoittajakursseille Suomessa että RSKY:n ja RSKL:n järjestämiin koulutustilaisuuksiin ja lähettäneet käsikirjoituksiaan Nuoren Voiman Liiton arvostelupalveluun saadakseen ohjausta ja lopulta suosituksen Finn-Kirjan julkaisupäätöstä varten (Liisa Enwaldin kirje 11.11.1984. Tekijän hallussa). Finn-Kirja, jonka julkaisukynns on ollut matalampi kuin suomalaisten tai ruotsalaisten kustantajien, edustaakin omakustantamisen jälkeen seuraavaa porrasta kirjoittajasta kirjailijaksi. Tosin monet ovat vaienneet esikoisteoksensa jälkeen ehkä siksi, että kipeiden kokemusten siirryttyä raporttina paperille, ei ole ollut aineksia eikä voimia enempään julkaisemiseen.

Tunnettujen kustantamoiden kautta käsikirjoituksensa julkisuuteen saaneet yhtäällä, omakustantajat, RSKY:n ja Finn-Kirjan kirjoittajat toisaalla ovat eri leireissä: Hannu Ylitalo ei ole kuulunut RSKY:hyn. Pentti Saarikoski arvosteli 1980-luvulle tultaessa purevasti Finn-Kirjan julkaisuja (Luoto). Antti Jalava ei tarjonnut kolmatta teostaan Finn-Kirjalle, vaikka se oli julkaissut hänen nuortenromaaninsa suomennoksen. (Antti Jalavan haastattelu 4.12.1983). Ruotsinsuomalaiset lehtikirjoittajat, joista moni kuuluu RSKY:hyn, eivät puolestaan ole kehuuttaneet sekä Ruotsissa että vielä selvemmin Suomessa arvostelu- ja myyntimenuksen saavuttanutta *Asfalttikukkaa* tai kymmenkunta vuotta varhaisempaa Hannu Ylitalon siirtolaistrilogiaa ”suureksi ruotsinsuomalaiseksi romaaniksi”. Sellaiseksi tuntuu soveltuvan vain Finn-Kirjan julkaisema teos: odotus jatkuu.

Teosten maailma

Ruotsinsuomalaisessa kirjallisuudessa siirtolaiseksi lähteminen esitetään sekä yksilölli-

senä ratkaisuna että yleiseurooppalaisena taloussuhdanteiden heijastumana. Yksilöllisten kokemusten yhdistyminen ajan yleisiin virtauksiin tulee näkyviin siinä, että vasta 1960-luvun lopun suurten muuttovuosien jälkeen kirjoittajat kiinnostuivat siirtolaisuudesta, joka ei ilmiönä ollut uusi. Vielä 1960-luvun lopulla ilmestyi Aila Meriluodon nuortenkirjoja (*Ateljee Katariina ja Meidän linna*), joissa keskeiset henkilöt ovat kielitaitoisia ylä- tai keskiluokan edustajia, jotka ovat yhtä kotonaan niin Suomessa kuin Ruotsissa, kun taas 1970-luvulla ilmestyneissä Hannu Ylitalon ja Antti Jalavan romaaneissa nuoret joutuvat työläisvanhempiensä matkassa kielitaidottomina Ruotsiin ja kärsivät siellä olostaan. He kaipaavat Suomeen, hylkäävät äidinkieltänsä ja kieltävät suomalaisuutensa, kun eivät pääse takaisin kotimaahan, menetettyyn onnelaan. Trilogiassaan *Saatanan suomalainen, Ruotsalaisten maa* ja *Raukat vain menköhön merten taa* Ylitalo ratkaisee kriisin viemällä Kujalan perheen takaisin Suomeen. Jalavan nuortenkirjassa *Kukaan ei kysynyt minulta* ja romaanissa *Asfalttikukka* perheenjäsenet vieraantuvat toisistaan. Vanhemmat turvautuvat tavaran haalimiseen. Nuoria kalvaa viha, joka pakottaa ottamaan asioista selvää: Kuka minä olen? Mihin kuulun?

Sveriges Riksradiön novellikilpailun yhteydessä huomattiin, että useimmat kilpailutekstit käsittelivät Suomesta lähtöä ja työn aloittamista Ruotsissa. Muissakin pian suurten muuttovuosien jälkeen ilmestyneissä proosa- ja runotuotteissa ihmiset potevat sopeutumisvaikeuksia. Siirtolaisäidit ja lapset vieraantuvat toisistaan, koska he puhuvat eri kieltä. Elvi Remes-Blomgrenin ja Martta Matinlompolon teosten yksinäiset siirtolaisäidit tosin pitävät tyttärensä otteessaan päästämättä näitä ruotsalaistumaan. Sekä Remes-Blomgrenin kirjassa *Vi är ju finlandare* että vielä selvemmin Matinlompolon *Ken tietäis huomisen* -romaanin maailmassa luotetaan nuoriin. He ovat kielitaitoisia, äitejään paremmin koulutettuja, ja tulevat taistelemaan maailman kaikkien hädänalaisten puolesta.

Siirtolaismies tekee yksitoikkoista ja ras-

kasta työtä valimossa, paperi-, kumi- tai autotehtaassa. Hän asuu muiden miesten kanssa rähjäisessä parakkikylässä, ellei hänellä ole perhettä. Parakeissa kaikki juovat. Nuoretkin miehet alkoholisoituvat ja tuhoutuvat, elleivät löydä uudelleen yhteyttä perheeseen ja pääse pois parakista. Etenkin Hannu Ylitalon ja Kalervo Kujalan romaaneissa nainen merkitsee miehelle mahdollisuutta parempaan elämään, johon kuuluu perhe. Ylitalon trilogiassa siirtolaisperhe palaa Suomeen. Myös Antero Pitkänen varaa työttömyyttä pakoon lähteneille Pulkkisilleen kotiin pääsyn mahdollisuuden.

Jalavan *Asfalttikukassa* muutto seuraa muksineen on selvitystä vaativa kipeä lapsuusmuisto. Teoksessa eletään Ruotsissa. Päähenkilö ei myöskään kuvittele palaavansa Suomeen, vaan rakentaa hajooneen minänsä suomalaisena Ruotsissa. Malla Taipaleen lapsinovellit vuodelta 1984 eivät nekään pohdi lähtöä tai paluuta, vaan suurkaupungin lähielämää. Vastakkain ovat aikuiset ja turvattomat lapset, eivät suomalaiset ja ruotsalaiset.

Vaikka Ylitalon siirtolaistrilogiassa, Jalavan *Asfalttikukassa* ja monissa Finn-Kirjan kaunokirjallisissa julkaisuissa ruotsalaiset esiintyvät suomalaisten työtovereina, heistä ei ole ystäviksi. Luokkaristiriita jakaa ruotsalaiset ja suomalaiset eri leireihin, sillä työtovereinakin ruotsalaiset edustavat vallassa olevia, suomalaiset yhteiskunnan alinta ryhmää. Parhaatkaan suomalaistyöläiset eivät ylene työpaikkansa hierarkiassa.

Meriluodon teosten tavoin Pentti Niskasen romaanissa *Yö ja usva* ruotsalaiset esitetään fyysisesti näyttävinä, mutta voimattomina, mielikuvituksettomina, kulttuuriltaan rappeutuneina. Meriluodon suomalainen poottaa kansallista alemmuudentuntoa, kärsii kielivirheistään ja kaipaa Suomeen. Parhaimmillaan hän on taiteellisesti lahjakas ja viitaallinen. Ruotsalaisten uskotaan kesyttävän nämä villit suomalaiset harmaiksi kansalaisiksi, ruotsinsuomalaisiksi. Niskasen tyyppilinen suomalainen taas on leveäkasvoinen, valkoverinen ruotsalaisten palvelija. Niskasen luonnostelemat isäntiään paremmat si-

vistyneet siirtolaiset ja Asser Riarbäckin etevät, joskin ruotsalaisten alistamat suomalaiset, ovat kansallisessa ylemmydentunnoissaan sukua toisilleen.

Hilkka Almin historiallisissa romaaneissa ihminen ei ole oman onnensa seppä, vaan hänen on luotettava Jumalaan ja tehtävä työnsä kunnollisesti, jolloin myös ruotsalaiset hyväksyvät siirtolaisen. Muissa tutkimuksissa teoksissa ihmiset eivät usko mihinkään absoluuttiin, vaan he toimivat itse ja ottavat selvän asioista lukemalla kirjallisuutta, opiskelemalla ja osallistumalla työläisten yhteistoimintaan, joka esitetään tienä parempaan tulevaisuuteen. Vain siirtolaislapset rukoilevat ahdingossaan joskus Jumalaa, hekin turhaan.

Useista teoksista välittyy moraalisenä opetuksena, että juureton ihminen ei ole mikään. On säilytettävä yhteys perheeseen ja kansaan. Työläisen olisi taisteltava parempien ehtojen puolesta omassa maassa, sillä Ruotsista löytyy vain materiaa. Etenkin Ylitalon ja Jalavan kuvaamat lapset saavat vieraassa kieliympäristössä korjaamattomia vaurioita. Tällaiset teokset lienevät pinnallista luettavaa lapsensa Ruotsiin vieneille vanhemmille, mikä osittain selittää ruotsinsuomalaisten vaihtelun esim. *Asfalttikukan* ilmestyttyä.

Ruotsinsuomalaiset lukijoina

Sekä Suomessa että Ruotsissa kirjanlukijat hankkivat suurimman osan luettavastaan lainaamalla. Kun lisäksi suomalaisilla kirjakerhoilla ja kirjakaupoilla on asiakkaina ruotsinsuomalaisia, niin käy selväksi, ettei Finn-Kirjan ole helppo lisätä myyntiään eikä täyden valikoiman omaava suomenkielinen kirjallisuuden kirjakauppa pysty toimimaan Ruotsissa (Eskola, 130-133).

Ruotsinsuomalaisten lukijoiden kannalta on pulmallista, että useimmiten Ruotsin yleisiin kirjastoihin ostetaan suomenkielisiä kirjoja asiantuntemattomasti. Ruotsalaiset kirjastonhoitajat eivät tunne suomalaisia teoksia, joten he hankkivat hyväksi tietämiensä ruotsalaisten teosten suomennoksia,

vaikka niitä ei kukaan lukisikaan. Aikuisina Ruotsiin muuttaneet suomalaiset näet valitsevat luettavansa kuten Suomessakin: venäläisiä klassikoita, Kalle Päätaloa, runoja. Mutta he lukevat kirjallisuutta enemmän kuin ihmiset keskimäärin Ruotsissa tai Suomessa (Vasara).

Kauan Ruotsissa asuneista alle 20-vuotiaista Tukholman suomalaisista kolmasosa luki keväällä 1982 kaunokirjallisuutta tuskin lainkaan. Ja he lukivat ruotsinkielisenä sen, minkä lukivat. Yli 30-vuotiaat taas lukivat suomenkielistä kirjallisuutta, myös Finn-Kirjan julkaisuja, joita nuoret lukijat eivät edes tunteneet. Niitä ei siis lueteta kouluissa (Lukijakysely keväällä 1982. Aineisto tekijän hallussa).

Yli viisitoista Ruotsissa asuttua vuotta näyttää muodostavan haamurajan, jonka ylittäminen tuntuvasti lisää suomalaisten muuttajien samaistumista ruotsalaisiin. Tämän tärkeän seikan varmentamiseksi olisi lisätutkimus tarpeen. Samalla tulisi pohtia, edellyttääkö suomenkielisen ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden luominen ja lukeminen aina uusia muuttajia Suomesta. Entä miten ruotsalaisiin samastuminen ja ruotsiksi kirjoittaminen muuttaa teosten maailmaa? Vertailuaineistoa löytyy sekä amerikkalaisesta australiansuomalaisesta kirjallisuudesta, jotka kumpikin painottanevat vallitsevaan kulttuuriin sopeutumista paremminkin kuin vähemmistöidentiteetin ja -kulttuurin vahvistamista.

Jälkisanana

Olen jatkamassa ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden tutkimista. Haluaisin löytää tutkimukseen myös kaikki omakustanteet ja lehdissä julkaistut kaunokirjalliset tekstit vuosilta 1954-1986. Lisäksi teosten sisällönanalyysia on tarkoitus syventää ja kattaa sillä myös teosten kieli.

Koska omakustanteiden löytäminen on vaikeaa, otan kiitollisena vastaan vihjeitä sekä kirjoittajista että teoksista.

Lähteet

- Alhoniemi: Pirkko Alhoniemi, Isänmaan korkeat veisut. Turun ja Helsingin romantiikan runouden patrioottiset ja kansalliset motiivipiirit. Helsinki 1969.
- Eskola: Katarina Eskola, Suomalaiset kirjanluki-joina. Helsinki 1979.
- Hormia: Osmo Hormia, Siirtolaikirjallisuuden kieli ja tyyli. Suomen Sanoma 1980:2.
- Hämäläinen: Pekka Kalevi Hämäläinen, Kieli-taistelu Suomessa 1917-1939. Porvoo 1968.
- Jutikkala: Eino Jutikkala, Pohjoismaisen yhteis-kunnan historiallisia juuria. Porvoo 1965.
- Karkama: Pertti Karkama, Sanataiteen suhde to-dellisuuteen. Oulu 1979.
- Klockare: Sigurd Klockare, Norrbottenin kielitai-stelu 1888-1958. Sarja: Suomen kieli Ruotsissa. Toimittanut Sulo Huovinen. Tukholma 1982.
- Liebling: Karmela Liebling. The Social Psychology of Minority Identity. A Case Study of Minority Identification. Theoretical Refinement and Methodological Experimentation. Research Reports. Department of Social Psychology. University of Helsinki N:o 2/1979.
- Lindberg: Folke Lindberg, Kunglig utrikespolitik. Första utgåva 1950. Utökad version i Aldusseiren 1966. Stockholm 1966.
- Lindgren: Sören G. Lindgren, Kaunokirjallinen julkaisutoiminta tänään. Sarja: Suomen kieli Ruotsissa. Toimittanut Sulo Huovinen. Tukholma 1980.
- Lindgren-Nurminen Finn-kirjan tilintarkastajat: Alijäämää pienemmäksi. Ruotsin Suomalainen 1981:12.
- Luoto: Jarmo Luoto, Kulttuurilta puuttuu pohja. Aamulehti 28.1.1982.
- Männinen: Juha Männinen, Maailmankuvat maailman ja sen muutoksen heijastajina. Teoksessa Maailmankuvan muutos tutkimuskohteena. Toim. Matti Kuusi, Risto Atapuro ja Matti Klinge. Keuruu 1977.
- Saarikoski: Pentti Saarikoski, Asiaa tai ei. Keuruu 1980.
- Tenerz: Hugo Tenerz, Folkupplysningsarbetet i Norrbottens finnbygd under förra hälften av 1900-talet jämte språkdebatten. Strängnäs 1963.
- Vasara: Heli Vasara, Suomenkielinen kirjastotoi-minta - eräitä kehityslinjoja. Sarja: Suomen kieli Ruotsissa. Toimittanut Sulo Huovinen. Tukholma 1980.
- Winter: Santeri Winter, Siirtolaisten kirjat. Ruotsin Suomalainen 1977:29.

Painamaton

Nurminen: Olavi Nurminen, Finn-Kirjan tunnet-tuus ja kustantamon merkitys ruotsinsuomalai-sille heidän identiteettinsä vahvistajana. Mark-kinointi-instituutin mainoshoitajan diplomityö. Tukholma 1979.

Tutkimuskohteena ollut kirjallisuus:

- Alm, Hilikka, Etäällä vihreät niityt. Juva 1983.
- Fjärran gröna ängar. Ulricehamn 1982.
- Taistelu niityistä. Juva 1984.
- Arjopalo, Pertti, Lyyran kirnu. Helsinki 1980.
- Arontaus, Eero - Kuisma, Leena (toim.), 22 ruotsinsuomalaista runoilijaa. Helsin-ki 1976.
- Dahl, Lars Hjalmarsson, Mellan svenska sviter. Stockholm 1977.
- Grönroos, Alli, Antaa kaikkien päivien tulla. Helsinki 1980.
- Heikka, Seija, Kaarisilta - Bågbron. Sura-hammar s.a.
- Hokkanen, Matti, Isänsä poika. Espoo 1984.
- Holmberg, Kyösti, Veijareitten paratiisi. Hä-meenlinna 1984.
- Jalava, Antti, Asfaltblomman. Toinen painos. Göteborg 1981.
- Asfalttikukka. Porvoo 1981.
- Jag har inte bett att få komma. Stock-holm 1976.
- Kukaan ei kysynyt minulta. Porvoo 1978.
- Matti. Tredje upplagan. Lund 1978.
- Kareketo, Toivo, Maaseuvun tulevaisuus. Ro-vaniemi 1976.
- Reijo Ventola ruotsinsuomalainen. Kemi-järvi 1971.
- Kekkonen, Heikki, Ruotsin priha. Hämeen-linna 1971.
- Koivuniemi, Ale, Ihan tavallinen päivä. Kuun-nelmäkäsikirjoitus. Sveriges Riksradiön Suomenkielisen toimituksen kuunnelma-kielipäily 1980.
- Korpilinna, Esko, Biancan henget. Kuunnel-ma. Suomen Yleisradio 1979.
- Delfiinit. Kuunnelma. Suomen Yleisra-dio 1962.

- Evangelisluterilainen murtovaras. Suomen Yleisradio 1966.
- Herra Lehdistö ja neiti Kasanen. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1971.
- Isäntä äänessä. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1971.
- Jääkauden lapsia. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1967.
- Kammottavia naapureita. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1967.
- Kansalaiskilpa. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1970.
- Karhunkuoppa. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1961.
- Kuolema Bobrikoville. Näytelmä. Ensiesitys Ruotsissa 1967, Suomessa 1969.
- Rautapää-Kaarle. Näytelmä 1964.
- Uuteen maailmaan. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1973.
- Koskilampi, Heimo, Värin vaihto. Käsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Kuisma, Leena, Kuuntelen sinua maailma. Helsinki 1979.
- Kujala, Kälervo, Du kommer väl i jul. Dagens Nyheter 2.4.1978.
- En god placering. Fabriksarbetaren 1984:17.
- Hälsa presidenten. SIA (Skogsindustriarbetaren) 1984:12.
- Kun Ruotsi pysähtyi. Helsinki 1977.
- Massavintti. Käsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Papper. SIA (Skogsindustriarbetaren) 1982:4.
- Jos sanoo koskenkorvaa. . . Käsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Vaktmästarns tango. Fabriksarbetaren 1983:15.
- Villit linnut. Helsinki 1980.
- Kyrklund, Willy, 8 muunnelmaa. Espoo 1985. Ruotsinkielinen alkuteos 8 variationer 1982.
- Kysy minulta. Nuorten kirjoituksista koonneet Malla Taipale ja Ase Marstrander. Rinkeby 1984.
- Laitinen, Ritva-Kaija, Linnunlapsi ja rasvari. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1980.
- Lammasaitta, Kauko, Hertta Suoran lähettämättömiä kirjeitä: Opetusministeri Ulf Sundqvist. Käsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Lamminmäki, Juhani - Kärkkäinen, Anita (toim.), Voitettu kaamos. Ruotsin Suomalaisia Runoja. Helsinki 1978.
- Lappalainen, Erkki, Jag ville så gärna säga det. Helsingfors 1975.
- Lehto, Pentti - Höjer, Leena, - Lehto, Veli, Sampo. Helsinki 1979.
- Liekki. Ruotsinsuomalaisten kulttuuri-lehti-Sverigefinnarnas kulturtidskrift. Koenumero 1975. Vuosikerrat 1976-1984.
- Lindgren, Sören, Moln som slits sönder. Borås 1977.
- Politiska dikter. Uddevalla 1969.
- Loponen-Mäntynen, Raija - Kekarainen, Eila, Kaksi satua. Helsinki 1978.
- Lybeck, Sebastian, Dikter från Bohuslän. Göteborg 1980.
- Makkonen-Aim, Hilikka, Månen smälte sitt silver - Kuu sulatti hopeaansa. Runoja - Dikter. Helsinki 1977.
- Mannermaa, Pete, Koristeena kourassa puukko. Helsinki 1979.
- Matinlompolo, Martta, Ken tietäis huomisen. Oulu 1976.
- Ken tietäis huomisen. Novellikäsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Niin kukkii kesä. Käsikirjoitus. Sveriges Riksradiation suomenkielisen toimituksen novellikilpailu 1974.
- Melender, Matti, Tällä kertaa en kysy mielihoidettasi. Helsinki 1981.
- Meriluoto, Aila, Asumattomiin. Porvoo 1963.
- Ateljee Katariina. Porvoo 1965.
- Elämästä. Porvoo 1972.
- Kotimaa kuin mies. Porvoo 1977.
- Meidän linna. Kolmas painos. Porvoo 1972.
- Peter-Peter. Porvoo 1971.
- Silmämitta. Porvoo 1969.
- Tuoddaris. Porvoo 1965.

- Mäki, Tapio, Pienoiskuunnelmat Ensilempi, Ratas ja Yövuoro. Sveriges Riksradiion suomenkielisen toimituksen kuunnelmakilpailu 1980.
- Niskanen, Pentti, Yö ja usva. Jyväskylä 1979.
- Olin, Ulla, Dagövnningar. Borgå 1959.
Mötesplats. Borgå 1962.
- Piippo, Aappo I. (toim.), Lauluja elämälle. Nils Ferlinin ja Dan Anderssonin runoja. Helsinki 1980.
Mustat laulut. Helsinki 1976.
- Pitkänen, Antero, Kunula. Helsinki 1978.
Vieraisiin. Oulu 1977.
- Rantonen, Viljam, Muukalaiset. Borås 1981.
Noutaja. Kuunnelma. Sveriges Riksradiion suomenkielisen toimituksen kuunnelmakilpailu 1980.
- Remes-Blomgren, Elvi, Vi är ju finländare. S.I. 1973.
- Riärbäck, Asser, Karhurantalaiset. Suomalaisista raivaajajenkeä Kanadan korvessa. Jyväskylä 1981.
Linnat antautuvat. Juva 1983.
Nälkävuosien siirtolaiset. Helsinki 1978.
- Ristilampi, Frans, Mä oon Kyrööstä. Heinola 1979.
- Röntynen, Rauno, Jätjän stressi. Helsinki 1977.
- Saarikoski, Pentti, Hämärän tanssit. Keuruu 1983.
Jalkapolku. Keuruu 1977.
Kevään ensimmäinen saalis. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1982.
Kuikan pelto. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1983.
Maria ja Metodius. Kuunnelma. Suomen Yleisradio 1983.
Tanssiin kutsu. Keuruu 1980.
Tanssilattia vuorella. Keuruu 1977.
- Saarikoski, Pentti - Berner, Mia, Ja meille jäi kiireetön ilta. Kvällen gör sig ingen bråska. Södertälje 1975.
- Salonen, Marketta, Lyhdyiksi unten tähdet. Jakobsberg 1983.
- Siirtolaiset kertovat. Kokoelma ruotsinsuomalaisia novelleja. Oulu 1976.
- Sirmakka. Kulttuuriaikakauslehti/Sverigefinnarnas kulturtidskrift 5-6/1985.
- Soutkari, Matti, Sediment. S.I. 1983.
- Söderlind, Sirkka, Musti muuttaa Ruotsiin. Helsinki 1977.
- Taipale, Malla, Liisa löytää ystävän. Helsinki 1977.
Ätä työ! Rinkeby 1984.
- Teittinen, Manu, Kartsa. Helsinki 1975.
- Toivanen, Tuire, Episodi Suomen (Ruotsin) laivalla. Pienoiskuunnelma. Sveriges Riksradiion suomenkielisen toimituksen kuunnelmakilpailu 1980.
- Vaijärvi, Kari - Kesäniemi, Ilmari, Käsiraudat kiinni, Jukka Vihil! Salapoliisi Jukka A.A. Vihin Seikkailuja 1. Helsinki 1980.
- Viking, Klaus, Todennäköinen sukellusvene. Keuruu 1984.
- Winter, Sanelma (nimimerkki), Tähtisumua. Kuunnelma. Sveriges Riksradiion suomenkielisen toimituksen kuunnelmakilpailu 1980.
- Wirrkala, Esa, Mallinuket. Kuunnelma. Sveriges Riksradiion suomenkielisen toimituksen kuunnelmakilpailu 1980.
- Vittaniemi, Erkki, Siniset haalarit-Blåstället. Stockholm 1982.
- Ylitalo, Hannu, Laatikko. Helsinki 1967.
Pakotie. Rauma 1966.
Raukat menköhöt merten taa. Helsinki 1974.
Ruotsalaisten maa. Helsinki 1972.
Saatanan suomalainen. Helsinki 1971.

The Finnish heritage in Sweden in the light of belles lettres

This article is based on a licentiate thesis presented for examination at the University of Tampere in the spring of 1986, *Ruotsin-suomalainen kirjallisuus 1954-1984* (Finnish Literature of Sweden 1954-1984). The year 1954 was chosen as the starting point for the study because the Nordic labor market treaty concluded at that time enabled large numbers of Finns to find employment in Sweden and thus opened a new era in a centuries-old migratory process. By Swedo-Finnish literature I therefore mean fiction written in Finnish or Swedish by natives of Finland who have migrated to Sweden since 1954. All the authors included in the study are first-generation immigrants, who moved to Sweden either as adults or as fairly grown-up children still dependent on their parents.

I have charted the field of Swedo-Finnish literature between the years 1954 and 1984 by applying the basic literary-sociological divisions of production, distribution and consumption. By means of research literature, I have dealt with the Finnish element in the national framework of Sweden as historical, social and cultural phenomena to provide the background for belles lettres and the literary institutions founded in the mid-1970s, *Ruotsinsuomalaisten Kirjoittajien Yhdistys* (RSKY) (=Association of Swedo-Finnish Writers), the cooperative publishing house of *Finn-Kirja* (=Finn Book) and the intellectual periodical *Liekki* (=Flame). Since the late 1970s, the so-called "criticism service" of the *Nuoren Voiman Liitto* (=Youth Power Association) has rendered opinions for the benefit of *Finn-Kirja* on the worthiness of manuscripts to be published. Many a Finnish writer in Sweden aims specifically at crossing the publication threshold of *Finn-Kirja*. After publication by the writer himself, this is the next step in advancing from the status of "writer" to that of "author."

Since a work of verbal art reflects, besides factual reality, also the author's views on the world, I undertook to analyze the ideological content of the works falling within the scope of my study, to determine the relationship of the characters depicted to their past and future, their possibilities, their personal lives and the life of the community, their natural qualifications and the realm of the absolute.

The act of migrating is represented both as the result of an individual decision and as a reflection of general European economic conditions. In the books produced in the 1970s, children suffer from being immigrants and adults concentrate on procuring material possessions. Mothers keep a hold on their daughters, who, they believe, will make the world a better place. The menfolk do hard work in factories. They live in barracks, where they all become drunkards unless they are brought together with their families and thereby escape barrack life.

Swedes are the Finns' coworkers but not friends. They rise in the hierarchy of the work place while even the best of the Finnish workers are bypassed. In some works, Swedes are represented as physically good-looking but unimaginative and culturally degenerate. The Finn works in the service of Swedes and he nurses an inferiority complex. At his best, the Finn is artistically talented. In Sweden, however, he is tamed to the status of a "gray citizen," a Swedo-Finn.

The literary works teach that a rootless person is nothing. Family ties and ethnic ties must be preserved. The working man should fight for better living conditions in his native land because in Sweden all he can find is material possessions.